

Baba Jakite

Nsiirinw ni ntalenw

Bamako

bosan 1992

Nsiirin: Kelekeleboro

Nin tun ye ce fila ye. K'u be taa dogo jo. Fali fila b'u bolo. Kelen ka fali ko la, kelekeleboro b'o la. Donin, o ta ye kogobore ye. Ayiwa, u ye sira mine sa sogomada jona fe. Kogotigi, o ka fali taara, ayiwa forontobore be min fali ko la, o desera ka taa. Fali y'i bugubefe k'i da duguma. Ayiwa, musokoroba do ka doni b'a kun, o nana se o ma. A ko:

- Ee! N denke! A kera di?

- Aa! Musokoroba, ne ka fali banna ka taa de!

- Ee! Mun de be a ko la n'a bannen be ka taa n'o ye?

- Kelekeleboro don.

- Ee! Fali ka ban, kelekeleboro b'a ko la.

Nin gafe in dilanna ka jre ni USAID ka dema ye.

Labobaga: John P. Hutchison

Labenbaga: Mamadu Jakate

Les fonds pour le tirage de ce document étaient fournis par:

Project ABEL/MEN-USAID

Bamako, 1992

- Aa! A kɔni banna!

- Aa! I b'a laje i be kekekere tanna ke fali ku kɔrɔ.

A y'i bolo fa kekekere la k'o firi fali ku kɔrɔ. Fali taara se!!! Ka ale yere jɔlen to yen. Fali ye bɔre fili ka taa ka ale yere jɔlen to yen. Ayiwa, mɔgɔ were nana ko:

- Ee! N ka ce! A kera di?

A y'a fɔ o ye ko:

- Musokɔrɔba dɔ y'i kanto ale ma ko a ka kekekere tanna ke fali ku kɔrɔ. Ko yasa a be se ka teliya. Aa! A ko fali dun taara.

- ɔ! I te tanna ke i yere ku kɔrɔ?

A y'i bolo fa k'o ke a yere ku kɔrɔ: A taara teme fali la fo ka sugu bee don jɔgɔn na.

N y'a ta yɔrɔ min na, n y'a bila yen.

Nsiirin: ɲine dingɛ

Senkala misennin ni bolokala misennin, ni dafurukuba, ni ɲekiliba, ani sekilinin, ni dununkala. Olu ko u be taa ɲine dingɛ sen. U taara ɲinedingɛ senni la, bolokala misennin ye ɲinedingɛ sen, ka ɲine dingɛ sen. ɲine bɔra, o bolo karila. Senkala misennin y'a gen, ka a gen, ka a gen, ka a gen, o sen karila. ɲekiliba y'o mafile, k'o mafile, k'o mafile, k'o ɲekili burun. Dafurukuba yeɛla ka yeɛ, ka yeɛ, ka yeɛ, k'o da fara. E sekilinin, e dimina k'e bɛna a fɔ so, o bolibagato taara i yere ci bɔgɔ kuru la k'a yere ci. Dununkala y'i cesiri k'i cesiri, k'ale bɛna a fɔ so, o cetigera.

Ninnu bee la jumen ta ka jugu jumen ta ye?

Ba ye bulon sɔrɔ, a ka fanfan.

Ni fali y' i tan, n' i y' a tan i kera fali
ye.

Nsira ju ka nugu, nka a den ka ηεηε.

Nsiirin: Sama ni σε

Nin kera sama ni σε ye. Σε y' i kanto
sama ma don do:

- Ne be se ka min dun, e sama, i τε se
k' o dun.

Sama ko:

- Ee! Σε, e fitinin, ne belebebeba, ne
be se ka min dun, i τε se k' o dun.

Se ko:

- Ayiwa, dugu mana je, ni fajiri
welela, an ka a damine.

Sama ni σε ye dumuni damine fo
sama segenna ka σε to dumuni na. Sama
taara a da, σε ye dumuni ke fo fitiri, ka
taa sama dalen bobara sogin.

Ka a ta o don na fo bi, sama be siran
σε ηε. O kōson, ni i be taa samamayoro
la, i be σε ta i bolo.

N'o kera, sama be siran ka gere i la.

Duguje te teme dugu kan ko a ka dogo.

ɲokalaso bolibaga be a yere kan

Nsiirin: Sinamuso jugu

N y'a da dugumasa la. A tun ye muso furu. Ni ka na musonin ncinin jini. Musonin ncinin nalen minke, musokoroba ko ko o te kun ale la. O taara ka taa baara ke moriw fe ni ka musonin ncinin jepini k'o ke suruku ye. Ni ka taa kungo fe. O mana ke, o t'a den ye, ni ka a fo o ye ko fa wulila a ba la. N'a taara kungo fe, ayiwa, ni su kora, ba nin bena so kofe, ka n'i jo a denw ma.

Arabajekε be sunogo wa?

A b'a fo ayi n te sunogo.

Tiga be bandon la i y'o di i dogonin ma?

Dεge be baranin na i y'o di i dogonin ma?

Sine ye n ke suruku ye,

Sinamuso jugu ye n ke suruku ye,

Awoyi!

A be taa kungo fe. Ayiwa, k'o gan k'o gan. Musokoronin nana o sidon. O taara a fo dugumasa ye:

- Ko dugumasa, ka denmisenninw ba, ko a ma fo ko fa wulilen b'a la, ko fa wulilen t'a la de, ko sinamuso ye baara k'a la, ka a yelena ka a ke suruku ye.

- Ko haan?

- Ko owo.

- Ayiwa, ko baasi te.

Kabini o kera, dugumasa yelenna soba la ka marifa sonson k'i da. O yelenna soba la, dugu nana tila, suruku nana:

Arabajeke be sunogo wa?

A b'a fo ayi n te sunogo.

Tiga be bandon la i y'o di i dogonin ma?

Dege be baranin na i y'o di i dogonin ma?

Sine ye n ke suruku ye,

Sinamuso jugu ye n ke suruku ye,

Awoyi!

A k'a b'a ko don, nin y'i ciin ka bo soba bala ni ka a mine, ka taa a jira sinamuso la. A ko:

- E no te nin ye wa? E ka baara te nin ye wa?

A ye muga k'a la, kaan k'a faga. Kabini o kera, a y'a faga yere min na, kabini o kera muso seginna a ka mogoya la ka bo surukuya la.

N ye nsiirin nin soro yoro min na, n y'o bila yen.

Nsiirin:

Denfasafili, n'o ye den fililen

Nin kera muso do n'a den ye. Ala koni y'a ke, kabini muso in donna furu la, a ma den were soro denmusionin kelen ko. O denmusionin kelen fana, aa, Ala nana bana bila o la, k'o fasa, k'a fasa, k'a fasa. Hali mogo te soro dugu konko, min be den lamine a ye. O tuma, a dabali nana ban, denko nin na.

Don do la, a nana den nin da a koro, ka taa kungo kolon na. A y'a don k'a fo a te soda fe fewu, mogo je t'a la, a taara den nin foni ka a fili kungo kolon konko. A ye den nin n'a bamunanfinin fili yen, a y'i kosegin ka na so. A natola, a taara kolonda la. A selen kolonda la, a ye ntorinin ta, k'o da a koro, ko ale bena o ke a den ye, sabu ale den fasara, a nana ntorinin bila a ka so konko, ko a na ale ka

joninw susu, o na ale ka naninw susu. O tuma ntorinin b'a bolo lamara la yen.

Jinew fana nana den fasalen fililen ta k'o lamara, k'o ke npogotigi kogolen ye, k'o bonya, o ye bonya dan ye. N'a temena i la, fo i ja be bo. O tuma, den nin, o koni tora jinew bolo yen. Muso nin be jo ke ntorinin kun ka taa kungo la, ko a ka o susu ka a bila ale je. Jinew fana b'u to u ka masaya la, ka denmuso nin bila ka na dugu konko. N'a nana dugu konko, a be taa ba ka bonda la. Ba be ka jo min sigi ko ntorinin k'o susu, a b'o ta k'o susu, k'o bunten, k'o mugu bo, k'o sigi ba je. Ba mana na, a b'a fo:

- Hon, nin ka ji de! Ni ne tun ye ka n den pasalen to n bolo yan, o be se ka nin jogon ke wa?

O tuma, o koni tora ten. Ale mana jo o jo bila ko ntorinin k'o susu, denmuso

nin be bo kungo la jinew fe yen, ka na jo
nin ta ka a susu.

Musokoronin kalasogo bee la, o koni
te jo a te sigi, o nana don do la ka na a
soro denmusionin bolen be kungo la, ka
na a soro a be ka jo nin susu.

O ma fen fo, o taara a ka so. Ba nin
bolen kungo la, o nana ba nin yoro, a ko:

- N terimuso, a ko e be jo o jo ke
ntorinin kun, ko a ka o susu ntorinin te
se ka jo susu koyi! N' i taara, i den
fasalen min fili kungo la de, o de kelen be
npogotigi belebele ye bi, n' o temena
mogo o mogo la o bee ja de be wuli. O
tuma, o de be na e ka jow ta, k' u susu
yan, k' u susu, k' u mugu bo, ka a sigi e je
yan.

Muso nin dabali banna. Sabu a yere y'
a don a taara den nin fili ka a to cogo
min na, n' a fora k' o npogotigi kogolen

be, ko o be na ale ka jo susu a ko, a ma
se ka da a la. O duguje, a nana jo ke
ntorinin kun, ka jo ta ka a sigi ga kunna.
Bilali kolonnin b' a fe yen, k' o ta, k' o seme
kogo la, ka don k' i sigi o jukoro. Tile
nana gan, denmuso nin, nyanyoroba,
nyanyoroba, a nana ka na don du la, ka
gakuru mafile ka jo sigilen ye ka a ta ka
a susu. A ye jo nin susu, ka a bunten, ka
a mugu bo, ka a tenten, ko a b' a sigi ga la
yoro min na, ba ye bilali kolonnin tan ka
a bin ko ale b' i toron a kan. Dennin y' i
pan pororo ka bo, ka taa kungo kolon na
jinew yoro la a no la yen.

O tuma, muso nin y' a jira, a ko mogo,
i den fasa o fasa, i kana taa a fili. A be
laban min na, i t' o don.

O tuma, denfasali, o dabilara, k' a da
nin muso ka ko keta kan.

Ba min ko n bee, minnogo t' o la.

Jε tε doni ta, nka a bε fεn girin dɔn.

Mɔgɔ t' i jukunan diya dɔn ni
sumunin ma bɔ a la.

Nbili bɔdon ni i ma masiri min ye
ntori fε, i t' o ye tugun.

Dɔgɔ banna man ni jirimɔgɔnin da.